

בג"צ 3597/24 - עאמר יאסר בני עודה נ' שופט צבאי משפטאי

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"צ 3597/24

לפני:

כבוד השופט נ' סולברג

כבוד השופט ד' מינץ

כבוד השופטת ר' רונן

העותר:

עאמר יאסר בני עודה

נגד

המשיבים:

1. שופט צבאי משפטאי

2. המפקד הצבאי איו"ש

3. שירות הביטחון הכללי

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותר:

עו"ד אשרף אבו סנינה

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. לפנינו עתירה המכוונת לביטול צו המעצר המינהלי שהוצא בעניינו של העותר. כפי שציינתי לאחרונה, "עתירה לביטול צו מעצר מינהלי, ככל עתירה אחרת המוגשת לבית משפט זה, עליה לפרוש לפני בית

המשפט תשתית עובדתית הולמת. בכלל זה, פירוט ציוני הדרך המרכזיים במסגרת הליך המעצר המינהלי מראשיתו: מועד תחילת מעצרו של העותר; מועד תחילת המעצר המינהלי, ככל שהוא מאוחר למועד תחילת המעצר; מועד הגשת הערעור לבית המשפט הצבאי לערעורים; מועד פקיעת הצו; התייחסות ברורה למעצרים מינהליים קודמים, ככל שישנם, תוך פירוט התאריכים הרלבנטיים; עדכון על אודות צו מעצר מינהלי חדש, מאוחר לזה שנתקף בעתירה, ככל שנחתם, או שניתנה הודעה על כוונה להוצאת צו שכזה; וכן הרשעות פליליות קודמות בעלות הקשר ביטחוני אשר עשויות להיות רלבנטיות להכרעה. כמו כן, נדרשת העתירה לכלול את הנספחים הרלבנטיים, ובכלל זאת: צו המעצר המינהלי; פסק הדין של בית המשפט הצבאי שדן בצו; פסק הדין של בית המשפט הצבאי לערעורים; החלטות ופסקי דין קודמים שניתנו בעניינו של העותר, לגבי מעצרים מינהליים קודמים, כמו גם בהליכים פליליים שעשויים להיות רלבנטיים; וחומר נוסף שעשוי להידרש במסגרת ההליך" (בג"ץ 3629/24 אלעביאת נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פסקה 2 (1.5.2024) (להלן: עניין אלעביאת)). העתירה דן אינה ממלאת אחר כללים בסיסיים אלו; אף לא בקירוב.

2. לעתירה לא צורף תצהיר מטעם העותר, כנדרש מכל עותר באשר הוא, בהתאם לאמור בתקנה 4 לתקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, התשמ"ד-1984. כך גם לא צורף יפוי-כוח, שיש בו כדי ללמד כי העותר נתן הסכמתו לייצוגו בהליך זה על-ידי מי שמתיימר להיות בא-כוחו. עתירה זו ודומותיה "כְּעוֹת מִרְאָה וְדִקּוֹת בְּשָׁר" (בראשית מא, ג); עתירה זו, כחברותיה, נעדרת תשתית עובדתית מינימלית, ואף במעט הקיים בה - נפלו טעויות מהותיות. כך למשל התאריך המצוין בעתירה כיום שבו הוצא צו המעצר המינהלי נגד העותר - שגוי. לא צוין אימתי הוגש הערעור לבית המשפט הצבאי לערעורים, ומהו המועד שבו ניתנה ההחלטה בערעור. לא הוזכר, ולו ברמז, על אודות מעצרים מינהליים קודמים של העותר, ועל כך שהלכה למעשה הצו מאריך את תוקפו של צו מעצר מינהלי קודם. לעתירה גם לא צורפו נספחים כנדרש. צו המעצר המינהלי הנתקף בעתירה - לא צורף לה, וכך גם לא צווי המעצר המינהליים הקודמים וההחלטות שניתנו לגביהם בערכאות השיפוטיות השונות.

3. גם אם אתעלם מכל אותם פגמים מהותיים שבהם לוקה העתירה, פגמים שלפי שורת הדין די היה בהם כדי להוביל לדחייתה, הרי שהעתירה דן לוקה בכפליים: בראש ובראשונה, שיהוי כבד בהגשתה. כאמור, בעתירה לא צוין אימתי ניתנה החלטת בית המשפט הצבאי לערעורים; החלטה שאותה מבקשת העתירה לתקוף. אולם, עיון בהחלטה גופה מלמד כי זו ניתנה עוד ביום 29.1.2024. לאחר מכן שקט העותר אל שמריו למשך שלושה חודשים תמימים, חרף העובדה כי לטענתו הוא שוהה במעצר שווא. רק אתמול,

30.4.2024, התעורר העותר לפתע מתרדמתו וראה לנכון להגיש את עתירתו. שיהיו כבד די בו כשלעצמו כדי להוביל לדחיית העתירה על הסף. כך נקבע בפסיקתנו, לא פעם. כך למשל, בפסק הדין בבג"ץ 7358/10 דויק נ' שופט צבאי משפטי (11.10.2010) (להלן: עניין דויק) שעסק בעניין דומה, נקבע, כי "דין העתירה להידחות על הסף, מחמת השיהוי הכבד והמאין בהגשתה. ההחלטה האחרונה בעניינו של העותר [...] ניתנה לפני כחודש ימים. העתירה שבפנינו הוגשה כאמור רק היום" (שם, פסקאות 4-5).

4. אין לכחד, מעצר מינהלי - פגיעתו רעה. אך לעיתים אין מנוס ממנו, בבחינת 'רע הכרחי'. כדברי הנשיא א' ברק: "המאבק היומיומי בטרור מחייב לא פעם הפעלתם של אמצעים בלתי שגרתיים [...]. אחד מאותם אמצעים הוא המעצר המינהלי" (דנ"פ 7048/97 פלונים נ' שר הביטחון, פ"ד נד(1) 741, 721 (2000)). עם זאת, השיהוי שדבק בעותר עשוי ללמד על השלמה עם ההחלטות שניתנו בעניינו על-ידי הערכאות השיפוטיות המוסמכות. "אכן, כל שעה שאדם נתון במעצר (ובכלל זה, כמובן - מעצר מינהלי) - פוגע בחירותו וודאי הדבר קשה לו מאוד, וזכותו העקרונית היא כי המשך מעצרו ייבחן, אם הוא יבקש זאת, על-ידי הערכאות השיפוטיות. אלא שבמקרה דנן, כנלמד מן ההשתהות הבלתי מוסברת בהגשת העתירה, נראה כי העותר עצמו השלים עם ההחלטות השיפוטיות שכבר ניתנו בעניינו" (עניין דויק, פסקה 5).

5. האם נפל אפוא שיהוי בהגשת העתירה שלפנינו? סעיף 294 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009 (להלן: צו בדבר הוראות ביטחון) קובע, כי "מפקד כוחות צה"ל באזור רשאי להתקין תקנות לביצועו של סימן זה, ובכללן תקנות הקובעות את סדרי הדין בהליכים לפי סימן זה ואת המועד להגשת ערעור ולעשיית פעולה אחרת לפי סימן זה". סעיף זה בתחיקת הביטחון החלה באזור, מאפשר למפקד הצבאי לצמצם את פרק הזמן שבו ניתן להגיש ערעור לבית המשפט הצבאי לערעורים על החלטת בית המשפט הצבאי. כל עוד לא הותקנו תקנות ספציפיות על-ידי המפקד הצבאי, חל הדין הכללי המעוגן בסעיף 154 לצו בדבר הוראות ביטחון, שלפיו "התקופה להגשת הערעור היא שלושים יום מיום מתן פסק הדין". הצו בדבר הוראות ביטחון אינו מתייחס לאפשרות להגשת עתירה על החלטת בית המשפט הצבאי לערעורים. כפועל יוצא, הוא נעדר התייחסות למועד שבו ניתן להגיש אותה עתירה. ברם, אין משמעות הדברים כי לא קיימת מגבלת זמן להגשת עתירה. כך מקובלנו מימים ימימה בעתירות דומות, המבקשות לתקוף החלטות של ערכאות שיפוטיות מיוחדות. כך למשל בעניין של עתירות נגד פסקי דין של בית הדין הארצי לעבודה שהוגשו בשיהוי נקבע, כי "אילו היתה קיימת אפשרות

לערער על פסק הדין, ב'גלגול שלישי', ו[העותר] היה פונה בשלב כה מאוחר לבית המשפט, היה ערעור נדחה מן המרשם לאלתר. הגשת עתירה, ודאי אינה מצדיקה יחס מועדף. הטעם העיקרי לקציבת מועד להגשת ערעור, נובע מעקרון סופיות הדין, ומהצורך בוודאות משפטית. על הפונים לבית המשפט לדעת, כי ההתדיינות לא תימשך עד אין קץ" (בג"ץ 1459/21 טיקוצ'נסקי נ' בית הדין האזורי לעבודה ת"א-יפו, פסקה 12 (25.3.2021)).

6. כך גם בענייננו, על דרך ההיקש, ניתן לומר כי פרק הזמן שבמסגרתו ניתן להגיש עתירה לקבלת סעד מן הצדק, ולדין בעניינו של העותר בפעם השלישית, לא יהא ארוך יותר מפרק הזמן שנקבע להגשת ערעור בזכות על החלטת בית המשפט הצבאי בערכאה ראשונה, שעומד כאמור על 30 יום; "ולא תהא כוהנת כפונדקית?" (משנה, יבמות טז, ז) (ראו קביעה דומה בעניין אחר, בהחלטת חברי השופט ד' מינץ בבש"פ 8497/19 פודים נ' ועדת האתיקה במחוז ירושלים של לשכת עורכי הדין, פסקאות 9-10 (31.12.2019)). כך הוא על דרך הכלל. ברם, יתכן כי בהתקיימותן של נסיבות נוספות, פרק הזמן שבו ניתן יהיה להגיש עתירה יהא שונה. למשל, מקום בו מועד פקיעת הצו סמוך ונראה, מצופה מן העותר להזדרז ולהגיש את עתירתו תיכף ומיד, מהר ככל הניתן. על כל פנים, העתירה דנן הוגשה כאמור למעלה משלושה חודשים לאחר שניתנה החלטת בית המשפט הצבאי לערעורים. השיהוי - זועק; לא נוכל להתעלם.

7. נוסף על כל האמור עד כה, העתירה לוקה בפגם נוסף. תוקפו של צו המעצר הנתקף בעתירה יפוג בעוד ימים ספורים, ביום 4.5.2024. פרק הזמן שנותר אינו מאפשר קיום ביקורת שיפוטית אפקטיבית, ודי בטעם זה כשלעצמו כדי להביא לדחיית העתירה מבלעדי דיון בה לגופה. צו המעצר המינהלי הוצא לפני כחצי שנה, וגם אם יצא העותר וכל תאוותו בידו, הרי שלא תהא לכך משמעות אופרטיבית של ממש. כך נקבע בשורה של פסקי דין, שניתנו על-ידי מותבים שונים של בית משפט זה, חלקם מן העת האחרונה (ראו: עניין דויק, פסקה 4; בג"ץ 3368/24 אלחטיב נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פסקה 8 (18.4.2024); בג"ץ 3389/24 סורכגי נ' שופט צבאי משפטי (18.4.2024); בג"ץ 3562/24 אבו סרחאן נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש (26.4.2024); בג"ץ 3547/24 שואמרה נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש (26.4.2024); בג"ץ 3543/24 אלצבארנה נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פסקאות 3-4 (30.4.2024)). גם כאן לא נקבע גבול ברור, ועלינו ללמוד אותו על דרך ההיקש. סעיף 287 לצו בדבר הוראות ביטחון קובע כי "נעצר אדם לפי סימן זה, יובא בתוך שמונה ימים מעת מעצרו כאמור לפני

שופט". משמע, גם בעת שבה נעצר אדם לראשונה, ועניינו טרם הובא לביקורת שיפוטית, נקבע כי יש לאפשר 8 ימים לצורך הערכות לקיום דיון במעצרו, תוך מתן שהות מספקת לגורמי הביטחון להיערך לדיון כדבעי. הדברים הם בבחינת קל וחומר, שעה שצו המעצר המינהלי בעניינו של המבקש נבחן ואושר זה מכבר על-ידי שתי ערכאות שיפוטיות, המחזיקות במומחיות מיוחדת לעניין. מתוך הבנה לחשיבותה של הביקורת השיפוטית על מעצרים מינהליים, מקדיש בית משפט זה חלק ניכר מעותותיו לשם כך. מאמץ ניכר, של גורמי השיפוט המינהלה והמזכירות כולם, מושקע בתיקים אלו. פעמים רבות, נדחים דיונים בתיקים רבי-חשיבות, הממתינים לתורם במשך זמן רב, ואף חודשים ארוכים, אך בשל הצורך לשבץ עתירות על צווי מעצר מינהליים סמוך ככל הניתן למועד הגשת העתירה. חרף האמור, לא ניתן לקבוע דיון דחוף 'מהרגע להרגע', כל אימת שמוגשת עתירה מעין זו. מה גם שכאמור, יש להביא בחשבון את הצורך של גורמי הביטחון, ושל מחלקת הבג"צים שבפרקליטות המדינה, להיערך לעתירה, כדת כראוי וכנכון. לפיכך, מקום שבו כבר במועד הגשת העתירה נותרו פחות מ-8 ימים לפקיעת תוקפו של צו המעצר המינהלי, אין מקום לקיים דיון בה לגופה (לקביעה דומה, ראו: עניין דויק, פסקה 4).

8. כפי שציינתי בעניין אלעביאת, "הביקורת השיפוטית על מעצרים מינהליים - בחרדת קודש היא נעשית.רשאים אנו לצפות, כי העותרים ובאי-כוחם, יתייחסו גם הם לעתירתם-שלהם, באותה מידה של כובד ראש אשר בה מבוקש כי ננהג בה אנו" (שם, פסקה 8).

9. אשר על כן, אמליץ לחברי לדחות את העתירה על הסף.

ש ו פ ט

השופט ד' מינץ:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת ר' רונן:

לאור מועד פקיעת הצו ומועד החלטת בית המשפט הצבאי לערעורים, אני מסכימה למסקנתו של חברי

השופט סולברג.

ש ו פ ט ת

לפיכך הוחלט לדחות את העתירה על הסף כאמור בפסק הדין של השופט נ' סולברג.

ניתן היום, כ"ד בניסן התשפ"ד (2.5.2024).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט